

3.2. Olennaiset kuntakonserniin kuuluvat ja muu olennainen omistus

Kiinteistö Oy Toivakanhaka

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä Kiinteistö Oy Toivakanhakan talouden tervehdyttämiseksi ja monipuolisen vuokra-asuntotarjonnan turvaamiseksi Toivakassa.

Talven 2022–2023 aikana teetetty kattava selvitys Hakan taloudellisesta tilanteesta sekä skenaarioista tulevaisuuden toimille.

22.2.2023 käynnistetty omistajapoliittisten linjausten laadinta, jotka valtuusto hyväksynyt huhtikuussa 2023.

27.02.2023 kh esittänyt valtuustolle 110.000 euron de minimis –tuen myöntämistä Hakalle, ehtona yhtiön laatima ajantasainen kiinteistöstrategia sekä selviytymissuunnitelma yhtiön tulevaisuudesta kevään 2023 aikana. Valtuusto hyväksynyt 6.3.2023

27.02.2023 kh esittänyt valtuustolle, että Hakalle myönnetään lyhennysvapaata vuoden 2023 lainanlyhennyksistä. Valtuusto käsitellyt ja hyväksynyt asian 6.3.2023

27.3.2023 kh esittänyt valtuustolle, että se hyväksyy Toivakan kunnan omistajapoliittiset linjaukset sekä omistajastrategiat konserniyhtiöille. Valtuusto käsitellyt ja hyväksynyt asian 3.4.2023.

27.11.2023 kh esittänyt valtuustolle, että Hakalle myönnetään 76.000,00 euron de minimis –avustus 2024, ehtona yhtiön laatima esitys tarvittavista toimista (helmikuun loppuun 2024 mennessä), joilla yhtiö saatetaan liiketoimintakelpoiseksi ja taloudellisesti vakaalle pohjalle. Valtuusto käsitellyt ja hyväksynyt asian 11.12.2023.

27.11.2023 kh esittänyt valtuustolle, että Hakalle myönnetään lyhennysvapaata vuoden 2024 lainanlyhennyksistä. Valtuusto käsitellyt ja hyväksynyt asian 11.12.2023.

Yhtiö katsoo, että sen toimintaa ei ole mahdollista saattaa liiketoimintakelpoiseksi ja esittää strategiaa, jolla hallitaan ja minimoidaan yhtiöstä omistajalle aiheutuvia taloudellisia riskejä ja tappiota.

Yhtiön tervehdyttäminen edellyttäisi välittömiä merkittäviä investointeja käyttövarmuuden turvaamiseen sekä laatutason parantamiseen. Huomioon ottaen yhtiön taloudellinen kunto, ei sillä ole realistisia mahdollisuuksia korjausinvestointeihin. Myös kiinteistöjen tekninen kunto ja sijainti tekee merkittävien korjausinvestointien kannattavuuden kyseenalaiseksi pitkällä aikavälillä.

Yhtiö esittää aloitettavaksi suunnitelmallisen kiinteistöistä luopumisen seuraavan 10 vuoden aikana. Ensimmäisenä tavoitteena on myydä kiinteistöt markkinoimijalle, jolla on edellytyksiä kiinteistöjen elinkaaren jatkamiseen tai toissijaisesti purkaa rakennukset. Mahdolliset kiinteistöjen myyntitulot käytetään lainojen lyhennyksiin ja tarvittaessa rakennusten purkamiseen.

Suunnitelman toteuttaminen edellyttää, että kunta antaa yhtiön velat anteeksi vuonna 2025, eikä peri lainasaatavia vuonna 2024.

Lisäksi yhtiön operatiivinen toiminta edellyttää omistajalta 50 000 – 100 000 euron rahoitusta välttämättömiin korjauksiin ja ulkopuolisen rahoituksesta suoriutumiseen seuraavan 10 vuoden ajan.

Kunnan vuokra-asuntotarjonnan turvaamiseksi yhtiö esittää uudistuotantoa, joka toteutetaan eri yhtiön toimesta.

KOY Toivakanhakan hallituksen näkemys yhtiön tervehdyttämisestä perustui seuraaviin toimenpite-esityksiin:

Toivakan kunta myöntää maksuvapautuksen KOY Toivakanhakan veloista vuonna 2024

Toivakan kunta kirjaa alas KOY Toivakanhakan velkasaatavat vuonna 2025

Toivakan kunta varautuu rahoittamaan yhtiötä 2025-2034 noin 75 000 euroa vuodessa.

Yhtiö myy Vanhansillantien kiinteistöt vuonna 2025 (poislukien Poikkien kiinteistö)

Yhtiö jatkaa kiinteistöistä luopumista tavoitteenaan kaikista yhtiön kiinteistöistä luopuminen seuraavan kymmenen vuoden aikana. ’

KOY Toivakanhaka perustelee ehdotusta siten, että Toivakan kuntastrategian mukaisesti kunta tarvitsee laadukkaita vuokra-asuntoja ja KOY Toivakanhaka ei pysty niitä tarjoamaan. Taloista voidaan pelastaa myymällä se, mitä pystytään ja samalla kuoletetaan Kuntarahoituksen velkaa niin, että siitä päästään kokonaan eroon.

Vuosi 2024:

Painopiste: Kustannusten minimointi, välttämättömät investoinnit ja vuokrausasteen säilyttämiseen tähtäävät toimenpiteet.

Kunta myöntää yhtiölle lykkäystä velkapääoman maksuun.

Aloitetaan luopumismenettely Vanhansillantien kiinteistöistä. Harkitaan kiinteistön käytöstä poistamista, mikäli vuokrausaste laskee.

Asuntojen kokonaisvuokrausaste tulee laskemaan noin 5–10 % edellisvuodesta johtuen markkinatilanteesta ja huoneistojen kunnosta.

Vuonna 2025–2030

Painopiste: Kiinteistöjen käyttövarmuuteen tähtäävät kustannustehokkaat investoinnit, kiinteistöistä luopumisen valmistelu ja toimeenpano.

Toivakan kunnanhallituksen 27.11.2023 hyväksymän päätöksen mukaisesti Kiinteistö Oy Toivakahakan 76.000,00 euron de minimis -avustuksen ehtona vuonna 2024 on, että yhtiö laatii esityksen tarvittavista toimista omistajalleen siitä, miten yhtiö saatetaan liiketoimikelpoiseksi ja taloudellisesti vakaalle pohjalle.

Päätöksen mukaan yhtiö toimittaa omistajalleen kustannuslaskelmat sisältävän ja aikataulutetun kokonaisuesityksen tarvittavista toimista helmikuun loppuun 2024 mennessä. Avustus maksetaan, kun kunnanhallitus on hyväksynyt kokonaisuesityksen.

KOY Toivakanhaka ja Toivakan kunnanhallitus käsitelivät yhteisessä tapaamisessa 18.3.2024 KOY Toivakanhakan hallituksen näkemystä yhtiön tervehdyttämiseksi. Yhtiön hallituksen toimittama esitys ja sen johtopäätökset toimivat kunnanhallituksen ja valtuuston päätösesityksen pohjana. Yhtiön toimittama esitys täyttää de minimis -avustukselle asetetut (27.11.2023) ehdot.

Vt. Kunnanjohtaja valmistelelee esityksen de minimis –avustuksen hyväksymisestä toukokuun kunnanhallituksen (17.5.) kokoukseen, asia tulee valtuuston käsittelyyn valtuuston kokouksessa 17.6.

Toivakan kunnanhallitus päätti 25.3.2024 muodostaa 600 000 euron pakollisen varauksen Toivakan kunnan tilinpäätökseen vuodelle 2023.

Kunta varautuu tällä pakollisella varauksella Kiinteistö Oy Toivakanhakan saatavien alaskirjaukseen. Päätöksen myötä Toivakan kunta pystyy vastamaan KOY Toivakanhakan esitykseen kunnan velkojen maksuvapautuksesta vuonna 2024 ja saatavien alaskirjauksesta vuonna 2025 ehdotettua nopeammin.

KOY Toivakanhaka tulee esittämään omistajalleen pyynnön saatavien alaskirjauksesta kesäkuun alussa. Asia saadaan kh:n käsittelyyn 10.6. ja valtuuston käsittelyyn 24.6.

Näillä päätöksillä turvataan yhtiön maksuvalmius ja aloitetaan Hakan tervehdyttäminen.

Kyse on käytännössä hallitusta alasajosta, jossa pyritään minimoimaan (taloudelliset ja sosiaaliset) vahingot ja järjestämään aikaa sille, että Hakan asukkaille on mahdollistaa osoittaa uudiskohteita.

KOY Toivakan Hakan esittämistä toimista kunta pystyy toteuttamaan velkasaatavien alaskirjauksen ja sen myötä maksuvapautuksen lainojen lyhentämisestä vuonna 2024.

Lisäksi kunnan on varauduttava rahoittamaan yhtiötä 2025–2034 noin 75 000 euroa vuodessa. De minimis –avustuksen kautta voidaan lyhentää Kuntarahoituksen lainaa asteittain.

Yhtiö myy Vanhansillantien kiinteistöt (poislukien Poikkien kiinteistö) aikaisintaan vuonna 2025. Asukkaille jätettävä aikaa vähintään vuosi järjestää elämä ja asuminen toisin ja kunnalla tulisi olla osoittaa vaihtoehtoinen asumiskohde.

Yhtiö jatkaa kiinteistöistä luopumista tavoitteenaan kaikista yhtiön kiinteistöistä luopuminen seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tämän rinnalla tärkeää saada uudisrakentamista aikaan.

Haka ei tähän pysty, kunta ei pysty rakentamaan, uutta kiinteistöyhtiötä ei olla valmiita perustamaan, joten vaihtoehdoksi jää yksityisen rakentajan houkuttelu. Tämä on vaikeaa.

Kunnanhallitus esitti 19.8.2024 valtuustolle, että se hyväksyy KOY Toivakanhakan anomuksen ja myöntää yhtiölle vapaaehtoisen akordin, 631.590,62 euroa. Tällä päätöksellä pyritään tukemaan yhtiön talouden tervehdyttämistä ja varmistamaan sen toiminnan jatkuvuus.

Toivakan Lämpö Oy

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä kaukolämpöverkon kannattavan laajentamisen mahdollistamiseksi?

Toivakan Lämpö Oy aloitti kaukolämpöverkoston laajentumisselvityksen yhteistyössä Planora Oy:n kanssa. Laajentumisselvityksessä tutkittiin erilaisia skenaarioita kaukolämpöverkon laajentamiseksi taajaman alueella.

Toivakan Lämpö Oy tilasi kaukolämpöverkon laajentamisesta rakentamissuunnitelman MH-Betoni Oy:lle ja suunnitelma valmistui keväällä 2024. Tämän lisäksi rakennusurakka kilpailutettiin ja hanke voidaan toteuttaa, mikäli liittymästä päästään sopimukseen asiakkaan kanssa.

Jos Toivakan Lämpö tarvitsee lainaa laajentumishanketta varten, kunta voi mahdollistaa tarvittavan lainan takauksella.

Keski-Suomen valokuituverkot Oy (Keski-Suomen verkkoholding Oy 31.8.2023).

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä mahdollisen arvostusriskin selvittämiseksi ja minimoimiseksi?

Yhteistyö ja vuoropuhelu Keski-Suomen valokuituverkot Oy:n kanssa erilaisista tavoista ja toimenpiteistä, joilla arvostusriskiä voidaan selvittää ja minimoida. Olennaista edistää valokuituliittymien myyntiä ja tehdä markkinointiyhteistyötä osana kunnan elinvoimatyötä ja tehdä näkyväksi olemassa olevat mahdollisuudet.

3.4. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Tarkastuslautakunta kysyy, miten toimielimet ovat käsitelleet sisäisen tarkastuksen raporttinsa, mitä sisäisissä tarkastuksissa on havaittu ja mihin toimenpiteisiin niiden takia ollaan ryhtymässä.

Kunnanhallituksen osalta sisäistä tarkastusta ei ole suoritettu vuonna 2023.

Kuntaympäristölautakunta valitsee sisäiset tarkastajat ja tarkastuksen teeman vuosittain. Sisäiset tarkastajat suorittavat viranhaltija ja työntekijähaastatteluja tarkastustaan varten ja laativat tästä raportin, joka käsitellään lautakunnassa.

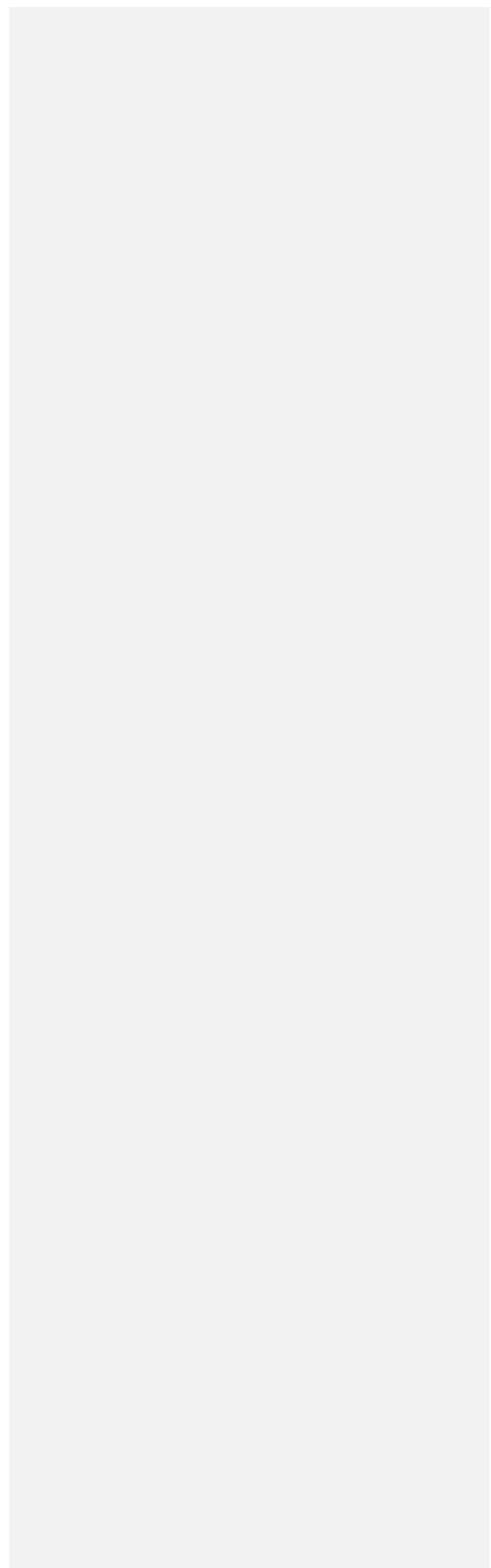
Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sisäisen tarkastuksen toimintatapa on alkanut vakiintua. Lautakunta valitsee sisäiset tarkastajat, jotka laativat vuosittain sisäisen tarkastuksen suunnitelman, jonka lautakunta käsittelee ja tarvittaessa muokkaa.

Sisäiset tarkastajat lähestyvät viranhaltijoita ja työntekijöitä laaditun suunnitelman mukaan ja saatuaan vastaukset, valmistelevat pykälän lautakunnalle sisäisen tarkastuksen havainnoistaan, joka puolestaan käsittelee raportin.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta toivoo tarkennusta sisäisen tarkastajan perehdytykseen. Sisäisen tarkastuksen ohjetta tulee selkiyttää ja päivittää, sisäisen tarkastuksen prosessi tulisi sitoa hallinnon vuosikelloon.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta toivoo tietoa tarkastuksen tulosten aiheuttamista jatkotoimenpiteistä.

Alla sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sisäisen tarkastuksen vuoden 2023 prosessi.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vuoden 2023 sisäisen tarkastuksen **suunnitelma** sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 13.4.2023/ §38

sivistys- ja hyvinvointipalveluiden ja kuntaympäristöpalveluiden väliset sopimukset liikuntapaikkojen hoitamisesta

palvelukuvaukset edellämainittuja sopimuksia koskien

hyvinvointisuunnittelijan suunniteltujen tehtävien toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sisäisten tarkastajien **sähköposti** (20.11.2023) rehtori-sivistysjohtajalle, kuntaympäristöjohtajalle

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta pöytäkirja 12.12.2023/ sisäisen tarkastuksen **raportti** (§120)

Kuntaympäristöjohtaja: varsinaisia yhteisiä sopimuksia ei kuntaympäristöpalveluilla ja sivistys- ja hyvinvointipalveluilla ole, vaan ne kuuluvat kiinteistönhoidon kokonaisuuteen. Liikuntapaikkojen hoitamisen osalta sopimuksia ja palvelukuvauksia ei ole tehty, vaan työtä on ohjannut vakiintunut käytäntö. Palvelualojen kesken on aloitettu liikuntapaikkojen osalta liikuntapaikka- ja palvelusuunnitelman laatiminen. Tämä nähdään tärkeäksi mm. tiukkenevien resurssien vuoksi.

Rehtori-sivistysjohtaja: Liikuntapaikkojen hoitamisen suhteen on aloitettu laatukriteereiden ja hoitamisen yhteistyömallin laatiminen. Hän toteaa kirjallisen sopimuksen tarpeen olevan ilmiselvän mm. turvallisuuden ja oikea-aikaisen hoidon näkökulmista.

Hyvinvointisuunnittelijan suunniteltujen tehtävien toteutumisesta kysytty rehtori-sivistysjohtajalta.

Vastauksessa nousee esille hyvinvointisuunnittelijan tehtävän laajuus. Hyvinvointisuunnittelija aloitti työnsä 1.3.2023. Kesään saakka työ on ollut perehtymistä. Varsinainen tehtävänkuvan muodostuminen on arvioitu vievän noin vuoden.

Hyvinvointisuunnittelija toimii hyvinvointityön koordinoijana ja yhteistyökumppanina monissa yhteistyökuvioissa. ”Hyvinvointityöryhmä on muodostettu kunnan eri tehtävistä ja sen toiminta hyvinvointisuunnittelijan työrukkasena on ollut onnistunut, vaikkakin työn konkretia hakee vielä muotoaan”.

Kommentoitu [SO1]: Tämä on siv. ja hyv. ltk. prosessikuva

Hyvinvointisuunnittelijan työn aloittamiseen sovittiin jo maaliskuussa 2023 noin vuoden aikaikkuna, jonka jälkeen on päätetty käydä läpi mitkä ovat hyvinvointisuunnittelijan perustehtävät, mitä pitää karsia tai lisätä, mihin osallistua ja mihin ei, jotta nähdään riittävän pitkällä ajanjaksolla millaisia asioita, tehtäviä ja painotuksia kunnan hyvinvointityöhön kuuluu sekä miten eri verkostot lähtevät toimimaan. Hyvinvointisuunnittelija on myös osa Keski-Suomen hyvinvointisuunnittelijoiden ja -koordinaattorien säännöllisesti kohtaavaa verkostoa.

Myös hyvinvointialueen käynnistyminen ja toiminnan raakilemaisuus on vaikuttanut vastinparina siihen, miten hyvinvointisuunnittelijan tehtäväkuva osana kokonaisuutta muokkautuu.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut pohjaavat kaiken toimintansa palveluita ohjaaviin ja määrääviin lakeihin, asetuksiin ja normeihin, mutta myös kuntastrategiaan. Sitä käsitellään yhteisesti jokaisen lukuvuoden alkaessa sekä osana lukuvuoden toimintasuunnitelmaa pitkin lukuvuotta. Kasvatuksessa ja opetuksessa sekä oppimisympäristöiden kontekstissa kestävän kehityksen sekä kestävän tulevaisuuden arvot ovat keskeisiä. Myös varhaiskasvatus sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut kirjastoa tai nuorisopalveluita unohtamatta, linjaavat kuntastrategian arvoihin pohjaten toimintaansa. Kuntastrategian painopisteistä on tullut arjen puhetta ja näkyvä osa toiminnan tavoitteellisuutta sivistys- ja hyvinvointipalveluissa.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä strategisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan jatkuvuutta uhkaavien riskien, kuten kasvutavoitteiden, korkojen nousun, henkilöriskien sekä energian hinnan ja energian saatavuuden haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Toteutetaan kuntastrategiaa. Ensin on vältetty valtiovarainministeriön arviointimenettelyyn joutuminen ja kriisikunnaksi päätyminen. Sen jälkeen taloutta ja toimintaa on uudistettu vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Tätä työtä jatketaan verkostomaisen kuntayhteistyön osalta, jossa selvitetään mahdollisuudet tehdä yhteistyötä asioissa, joissa yhteistyön kautta saadaan toimintaa järjestettyä kustannustehokkaasti ja tarvetta vastaavalla tavalla. Strategian toteutumista seurataan kunnan luottamuselimissä. Talousarvio- ja taloussuunnitelman yhteydessä suunnitellaan toimenpiteitä, joilla kysymyksissä kuvattuihin haasteisiin pyritään vastaamaan ja resursoidaan toimenpiteitä, joilla haluttuja tuloksia pyritään saavuttamaan.

Kuntaympäristöpalveluiden palvelualueella on tehty myös energian säästöä tukevia investointeja (led-katuväläistys) ja sähköenergian hankintamallissa siirryttiin yleissähkösopimuksesta salkunhoitajan toteuttamaan sähkönhankintaan. Toivakan kunnan metsäomaisuutta isännöivän Stora Enson kanssa on suunniteltu omaa haketuotantoa mahdollistava harvennushakkuuleimikko. Yhteistyökumppania omavaraiselle haketuotannolle selvitetään parhaillaan (Toivakan kunta – kumppani – Toivakan Lämpö Oy).

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut pohjaavat kaiken toimintansa palveluita ohjaaviin ja määrääviin lakeihin, asetuksiin ja normeihin, mutta myös kuntastrategiaan. Sitä käsitellään

yhteisesti jokaisen lukuvuoden alkaessa sekä osana lukuvuoden toimintasuunnitelmaa pitkin lukuvuotta. Kasvatuksessa ja opetuksessa sekä oppimisympäristöiden kontekstissa kestäväen kehityksen sekä kestäväen tulevaisuuden arvot ovat keskeisiä. Myös varhaiskasvatus sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut kirjastoa tai nuorisopalveluita unohtamatta, linjaavat kuntastrategian arvoihin pohjaten toimintaansa. Kuntastrategian painopisteistä on tullut arjen puhetta ja näkyvä osa toiminnan tavoitteellisuutta sivistys- ja hyvinvointipalveluissa.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä tilintarkastusraportissa esille tuomien asioiden johdosta.

Tilintarkastusraportissa esille tuodut asiat on huomioitu hallintopalveluiden käytänteissä, ja niiden johdosta on otettu käyttöön uusia toimintatapoja sekä toimintamalleja, jotka täyttävät tilintarkastusraportissa esille tuodut tarpeet.

3.5. Kunnanhallitus

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi, elinvoiman kasvattamiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toivakan kuntastrategiaan kirjattuja tavoitteita edistetään talousarvioon kirjattujen toiminnallisten tavoitteiden kautta. Tavoitteita edistetään lisäksi mainonnan ja markkinoinnin keinoin ja syksyllä 2024 ollaan toteuttamassa uutta tonttimarkkinointikampanjaa, jota toteutetaan yhteistyössä kiinteistövälitysyritys Habitan kanssa. Uusia toimenpiteitä suunnitellaan osana talousarvion valmistelua, ja tässä korostuvat mainonta ja markkinointi sekä erilaiset tapahtumat. Samalla suunnitellaan palvelualueiden välisellä yhteistyöllä uusia liikunta- ja vapaa-aajan investointeja ja toiminnan kehittämistä.

3.6. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Tarkastuslautakunta kysyy, miten aiotaan turvata Kankaisten kyläkoulun toimintaedellytykset ja toiminnan jatkuminen?

Kankaisten kyläkoulun toimintaedellytykset ja toiminnan jatkuminen kytkeytyy vahvasti osaksi kunnan elinvoimatyötä sekä markkinointia ja mainontaa. Olennaista on saada myös Kankaisten kyläyhdistys aktivoitua. Tonttien myyntikampanja sekä raksa- ja muksuraha ovat konkreettisia asioita, jotka tukevat myös Kankaisten alueen elinvoimaa ja sen kautta myös riittävän oppilasmäärän ylläpitämistä. On tärkeää myös avoimesti keskustella ns. perälaudasta eli oppilasmäärästä, jonka alle ei voida mennä, jotta kyläkoulun toimintaedellytykset voidaan säilyttää ja sopia ennakkolisesti, miten toimitaan, jos oppilasmäärä laskee alle sovitun alarajan.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta katsoo, että Kankaisten kyläkoulun toimintaedellytykset ja toiminnan jatkuminen riippuvat paljolti lautakunnasta riippumattomista tekijöistä. Toiminnan jatkumista edesauttaa laadukkaan varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja vapaan sivistystyön ylläpitäminen ja niistä viestiminen.

Kankaisten kyläkoululla järjestettiin syksyllä 2023 kuntalaisilta, johon osallistuivat kunnanjohtaja, rehtori-sivistysjohtaja, kunnanhallituksen puheenjohtaja sekä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja.

Kankaisten kyläkoulun säilymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa

- a. koulun oppilasmäärä (syntyvyys ja muuttoliike)
- b. oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeet (vahvinta tukea ei ole kyläkoululla tarjolla, vrt. JOPI-ryhmä koulukeskuksessa)
- c. henkilöstö ja henkilöstön jaksaminen

Kankaisten kyläkoulun asioiden tarkastelussa on huomioitava myös päiväkotit Ruuhiryhmän

- d. lapsimäärä
- e. lasten tuen tarpeet
- f. kelpoinen henkilöstö ja henkilöstömitoitus varhaiskasvatustilain mukaan sekä henkilöstön jaksaminen.

Tarkastuslautakunta kysyy, aiheutuiko sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan kohdistuneista säästötoimenpiteistä pitkäkestoisia toiminnallisia ja taloudellisia haittoja.

Suurin osa muutoksista tulee ihan suoraan kansallisista päätöksistä, toimintaympäristön muutoksista ja niihin sopeutumisesta.

Pienen kunnan monitahoiset virat laajoine virkatehtävineen ovat varsinkin poikkeus- ja kriisitilanteissa toiminnallinen riski, vaikkakin monipuoliset työtehtävät ovat rikkaus ja lisäävät työn imua. Yhteistyö eri työntekijöiden kesken on erityisen tärkeää ja on todettu, että jokaisella myös hallinnon tehtävissä tulisi olla joku työpari, jolla olisi osaamista ottaa hoidettavakseen väliaikaisesti toisen tehtäviä. Varsinkin esi- ja perusopetus- sekä varhaiskasvatustilain on kiireisiä sesonkiaikoja, joissa hallinnon työntekijän poissaolo saattaa aiheuttaa aikamoisen lumivyöryefektin.

Oppilasennusteen (9/2024) mukaan oppilasmäärä laskee molemmissa kouluissa vuoteen 2029 mennessä yhteenlaskettuna 233 oppilaaseen. Lukuvuonna 2023–2024 oppilasmäärä on ollut 347. Kyläkoulun tulevaisuutta koskevien päätösten puuttuminen on suuri epävarmuustekijä.

Toivakan kunnan alijäämän tasapainotusvelvoite vuoden 2023 päättymiseen mennessä aiheutti säästöpainetta, jonka vuoksi sivistyspalveluissakin alettiin valmistella henkilöstösäästöjä, jopa yhden henkilön irtisanomista tuotannollisin ja taloudellisin syin. Säästöpainetta lakisääteisissä palveluissa, joissa työn keskeisenä kohteena ovat lapset ja nuoret, aiheuttivat tietenkin henkilöstössä kuormitusta sekä huolta. Jakotuntien väheneminen, ohjaajaresurssin väheneminen, erityisopetusresurssin supistuminen ym. säästösuunnitelmat aiheuttivat huolta, joka ei kuitenkaan konkretisoitunut millään tavalla vuoden 2023 aikana.

Hyvinvointialueen tultua ensin vaikuttii, että opiskeluhoollon palvelut jopa paranivat, mutta melko pian vuoden 2023 aikana havaittiin, että opiskeluhoollon palvelut rapistuvat ja vähentyvät merkittävästi. Neuropsykiatrisen koulunkäynnin ohjaajan (NEPSY-ohjaaja) OKM:n hankerahalla mahdollistettu työpanos on ollut erityisen merkittävä, mutta tehtävän

määräaikaisuus on merkittävä kuormitustekijä koulu yhteisössä, koska opiskelu huollollinen tuki on keskeinen hyvinvoinnin ja oppimisen tuki. Pahoinvoiva lapsi tai nuori ei kykene myöskään oppimaan uutta.

Samoin riittävä erityisopetuksen tuki on huolenaihe, mikä nostaa päätään aina aika ajoin, kun keskustelemme taloudesta.

3.7. Kuntaympäristölautakunta

Tarkastuslautakunta kysyy, miten hoidetaan lupa- ja ympäristövalvonnan oikea-aikainen toiminta, kuten vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen liittymättömien kiinteistöjen valvonta, rakennuslupien myöntäminen ja valvonta sekä ympäristönsuojelutoimet?

Lupa- ja ympäristövalvonnan kuntayhteistyö Joutsan ja Luhangan kuntien kesken on käynnistynyt. Yhteistyön onnistumista ja resurssien riittävyyttä tarkastellaan sopimuksen mukaan määräajoin.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita tarkastellaan toiminta-alue kerrallaan. Kirkonkylän osalta selvitys on nyt tehty ja seuraavaksi tehdään päätöksiä liittymisvelvollisuudesta tai vapauttamisesta siten, että samalla tarkastetaan liittymien rakentamisen suunnittelu- ja toteuttamisvalmius vesihuoltolaitoksen puolelta.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi osa valtuuston hyväksymistä kuntaympäristölautakunnan investoinneista ja omaisuuden myynneistä jäi toteutumatta.

Töitä tehdään kaksin käsin ja hartiavoimin. Osa tavoitteista on epärealistisia, ja samaan aikaan pitää sammuttaa tulipaloja toisaalla. Se tehdään, mitä ehditään.

Omaisuuden myynnin, jonka tavoitteena oli kunnan alijäämän kattaminen, toteutumattomuus johtui vaihtoehtoisen irtaimen myynnin toteutumisella vuonna 2023. Suurempien metsätilojen myynnistä pidättäydyttiin, kun SSSOY osakekauppa lähti valmisteluun.

Muilta osin investointien toteutumattomuus johtui hankkeiden suunnitelmavalmiuden keskeneräisyydestä sekä kuntaympäristöjohtajan ajankäyttöresurssin riittämättömyydestä ennakkoon suunnitellulla tavalla.

3.8 Vesihuoltolaitos

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä

- Laskuttamattoman veden ja laskuttamattoman jäteveden suuren määrän selvittämiseksi ja pienentämiseksi ja
- Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen liittymättömien liittymävelvollisten liittämiseksi verkostoon ja uusien liittymien saamiseksi

Vastaus vesihuoltolaitosta koskeviin kysymyksiin:

Omaisuuuden hallintaa kehitetään

Verkoston saneerausohjelma (Vesikympä) valmistuu vuoden 2024 aikana ja 2025 saneerausurakoiden suunnittelu tehdään siten, että ohjelmaa ryhdytään toteuttamaan 2025 alkaen. Tässä yhteydessä eri puolille verkostoa toteutetaan mittarikaivoja, joilla pystytään mittaamaan eri verkosto-osien veden kulutusta nykyistä paremmin. Näin pumpatun ja laskutetun veden erotukseen päästään nykyistä helpommin kiinni ja mittaus auttaa mahdollisten vuototilanteiden paikantamisessa, joka on tällä hetkellä hyvin vaikeaa.

Velvoite liittyä vesihuoltolaitokseen

Ensimmäiset päätökset kirkonkylän toiminta-alueella sijaitsevien verkostoon liittymättömien kiinteistöjen osalta tehdään syksyn 2024 aikana. Kysymyksessä ovat tehdyt vapautushakemukset vesihuollon liittymisvelvollisuudesta, joiden päätösvalta on hallintosäännössä siirretty viranhaltijalle.

Tämän jälkeen tarkastelu laajennetaan muille toiminta-alueille, jotta vesihuoltolain mukainen tilanne tulee selvitettyä koko laitoksen toiminta-alueilla. Työtä edistetään resurssien mukaan. Asiaan liittyy ympäristönsuojelun viranhaltijan jatkosta päättäminen viimeistään TA2025 yhteydessä.

Velvoitetta liittyä ja laitoksen velvollisuutta liittää kiinteistö vesihuoltoon tullaan tarkastelemaan myös sopimusehtojen ja toiminta-alueerajausten osalta.

Vesihuoltolaitoksen talous

Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamisohjelma (perusmaksujen korotukset vuosittain) laadittiin 2019. Tässä ohjelmassa eli viiden vuoden aikana oli tavoitteena voitolliseen tulokseen pääseminen, mutta tämä ei ole toteutunut suunnitellusti. Kustannukset ovat kasvaneet ohjelman edellä.

Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamisohjelma päivitetään TA2025 valmistelun yhteydessä. Vesi-Hox Oy Pekka Pesonen otetaan mukaan avuksi tähän tarkasteluun (VH-päätös 16.08.2024).

Vesihuoltolaitoksen hinnoittelu vaatii jatkuvaa tarkastelua muuttuvien kustannusten vuoksi. TA2025 yhteydessä päätetään mahdollisista taksarakenteen ja hintojen korotuksista.

3.9. Investoinnit

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä aiempien investointien saamatta jääneiden hyötyjen saavuttamiseksi.

Vastaus:

Kunnan johtoryhmässä asia on tunnistettu ja on jatkuvan tarkastelun alla. Uusia markkinointiavauksia tehdään, jotta tuloksia syntyisi. Toimenpiteinä ovat esimerkiksi Raksaraha- ja Muksuraha-kampanjat sekä tonttimarkkinoinnin kehittäminen edelleen.

Nisulassa edetään nyt satamahankkeen osalta ja alue tulee uudelleen tarkasteluun kaavoitus- ja kunnallistekniikkakysymyksinä tulevina vuosina, ellei myynti lähde rakentamisen matalasuhdanteen päättyessä piristymään.

Kankaisten kyläkoululla ei ole havaittu olevan selkeää vetovoimaa viereisen omakotitonttialueen kysyntään. Nostetaan koulun sijainti tonttialueen vieressä vieläkin paremmin esille tonttikartoille.

3.10. Henkilöstö

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi osa työterveyshuollon korvauksista on jäänyt saamatta?

Kesäkuun loppuun mennessä tulee tehdä, ja työsuojelutoimikunnan käsiteltävä ensin. Korvaushakemus on tehty. Inhimillisestä syystä korvaushakemus jäänyt lähettämättä vuonna 2022. Vuoden 2023 korvaushakemus on lähetetty.

3.11. Hyvinvointiraportti 2023

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi kunta on aloittanut perusopetuksen tietojen raportoinnin vasta 2023?

Vuoden 2023 hyvinvointiraportti on ensimmäinen laatuaan. Hyvinvointitietoja on aikaisemminkin kerätty, mutta niiden hyödyntämisestä on koko koulumaailmassa puuttunut osaamista ja henkilöstöresurssia sekä yhtenäiset käytänteet.

Hyvinvointialueiden tulon jälkeen kunnille jäi hyvinvointitehtävä ja Toivakan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan esityksestä päätettiin palkata hyvinvointisuunnittelija, jolloin hyvinvointitietojen keräämiseen saatiin osaavaa ja riittävää henkilöstöresurssia. Hyvinvointioppimisesta on puhuttu valtakunnallisestikin vasta muutamia vuosia eli että myös hyvinvointia voi oppia. Tilanne on nyt hyvä, hyvinvoinnin katsotaan olevan vahvasti oppimisen perusta arjen opetustilanteissakin, vaikka kolikon kääntöpuolena lasten ja nuorten pahoinvointi on entistä näkyvämpää ja jollain tapaa myös pahoinvoinnin haasteet ovat lisääntyneet verrattuna menneisiin vuosikymmeniin.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä TEA- viisarin tulosten parantamiseksi?

TEA- viisaria täytyy tarkastella yksittäisellä kysymystasolla, mitkä ovat ne kysymykset/tekijät, joiden osalta emme ole saaneet hyviä pisteitä. Erityisesti HYTE-kertoimeen liittyvät tekijät ovat etusijalla. Tämän jälkeen on yhdessä keskusteltava, onko kyseessä esim. vastausvirhe, väärintulkinta ja vastaako annettu vastaus todellista tilannetta. Tulkinalliset asiat vaikuttavat jo vastausvaiheessa hyvin paljon.

Tulosvaiheessa poimimme ne tekijät, joihin meidän on saatava muutos aikaan (ts. ollut huono pistemäärä ja asia esim. noussut tavoitteidemme osaksi) ja yhteisessä keskustelussa pohdittava, onko näiden tekijöiden osalta muutoksen aikaansaaminen jollakin tavalla aikataulutettava, palasteltava ja mitkä asetetaan etusijalle. Tämän jälkeen pohdimme, millaisia toimenpiteitä muutos vaatii ja onko muutos saavutettavissa.

TEA- viisariin vastaamista on edelleen kehitettävä niin, että hyvinvointisuunnittelija huolehtii, että TEA- viisariin vastaamiseen osalta palvelualueilla noudatetaan vastaamisesta annettuja ohjeita, käytänteitä ja aikatauluja. Tiedonkeruun tunnuksat saapuvat suoraan ilmoitetulle toimialan vastuulliselle viran- tai toimenhaltijalle, tunnuksat eivät siis tule missään vaiheessa hyvinvointisuunnittelijalle. Lomaketta tulee käsitellä toimialasta vastaavassa työryhmässä tai johtoryhmässä. Vastaaminen tulee siis tapahtua yhteisessä keskustelussa ja hyvissä ajoin. Vastaamiselle varataan riittävä aikaresurssi ja vastaamiseen perehdytään ja valmistaudutaan huolella.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta esittää, että jatkossa hyvinvointityöryhmä keräisi vastaukset omilta palvelualueiltaan ja koostaisi vastaukset hyvinvointisuunnittelijan kanssa.